

Onderzoeksnetwerk medezeggenschap

Verslag bijeenkomst 18 maart 2008

Het scholingsfonds voor medezeggenschap

1. *Welkom* door **Bruno van Rijsingen**, directeur GBIO.

Bruno heet alle aanwezigen welkom. Hij wijst erop dat we wat betreft medezeggenschap nog veel onderzoek kunnen doen. Binnen dit netwerk kunnen we elkaar op de hoogte houden van (lopende) zaken en mogelijkheden. Het is bedoeld als ontmoetingsplek waar onderzoekers kennis en informatie kunnen uitwisselen.

2. *Rondje onderzoek*

Bijpraten van lopende en afgeronde onderzoeksprojecten op het gebied van medezeggenschap.

Wanne van den Bijllaardt werkt bij Schouten&Nelissen. Samen met OR Rendement wordt regelmatig trendonderzoek gedaan onder klanten en abonnees door middel van een aantal enquêtes. De vragen hebben betrekking op zeer diverse aspecten van de OR, de OR-leden en het OR-werk. Zijn presentatie volgt na de pauze.

Wim Schul is trainer bij FNV Formaat en bestuurslid van de BVMP. Hij is hier vooral om de ontwikkelingen te volgen. Daarnaast werkt hij samen met Jaap de Jong aan een serie publicaties in OR informatie over hun zoektocht naar waarden en waarheden in medezeggenschap. Zij besteden aandacht aan de regierol en geven in hun publicaties ook een 'energizer' mee. Ze kijken ook, zelfs vooral, buiten het medezeggenschapskader.

Bon Berenbroek is onderzoeker bij FNV Formaat. Op dit moment doet hij onderzoek naar arbeidsvoorwaardenonderhandelingen door ondernemingsraden in situaties zonder OR. Welke 'configuraties' vormen zich dan? Van welke onderliggende gezamenlijke waarden maken ondernemingsraad en bestuurder gebruik? Wat zijn de strategieën, tactieken en machtsmiddelen? Het onderzoek is in feite een casestudie met een 'historische inslag', waarbij het proces geanalyseerd wordt.

Myrna Meester doet een onderzoeksstage bij Schouten&Nelissen. Zij werkt met Wanne van den Bijllaardt aan het trendonderzoek en kijkt specifiek naar de rol van de voorzitter binnen de OR en de factoren die (een modulerende) invloed hebben op de relatie tussen OR en voorzitter.

Erna Heerschop is beleidsmedewerker bij De Unie/MHP. Hoewel daar op dit moment weinig onderzoek gedaan wordt, wil ze wel graag op de hoogte blijven.

Marion Winnink is hoofdredacteur van OR Informatie. Haar collega Bernard van Lammeren is ook aanwezig. Zij publiceren in OR Informatie over opleidingen en onderzoek in de medezeggenschap.

Henny Jenner is ambtelijk secretaris van een COR en bestuurslid van de VASMO. De VASMO werkt aan een beroepscode voor ambtelijke secretarissen en aan een opleiding(smodule) voor medezeggenschapsprofessionals aan het HBO. Er wordt opgemerkt dat de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) medezeggenschap heeft 'ondergebracht' bij vakken over *corporate governance* (met een belangrijke rol voor Rienk Goodijk). Verder zou de Hogeschool Utrecht concrete interesse hebben in het ontwikkelen van onderwijs op het gebied van medezeggenschap.

Bernard van Lammeren publiceert als freelancer in OR Informatie. Hij is vooral aanwezig om voeling te houden met het onderzoek op medezeggenschapsgebied.

Kees Kok doet voor het EIB onderzoek naar de meerwaarde van de OR voor het sociaal en economisch functioneren van een bedrijf. Daarbij wordt medezeggenschap geplaatst in een

breed kader van HRM. Het sociaal-economisch functioneren wordt gemeten via onder meer ziekteverzuim, winstmarges en de stabiliteit van het personeelsbestand. Op vragen over het theoretisch model kan Kees helaas nog geen concreet antwoord geven, aangezien dat nog in ontwikkeling is.

Jan Kees Looise is hoogleraar aan de UT. Hij houdt zich bezig met innovatie in medezeggenschap. In Düsseldorf zal hij een model presenteren dat hij ontwikkeld heeft, dat een kader biedt voor de effecten van een ondernemingsraad op de onderneming. Daarnaast neemt hij deel aan Europese initiatieven op het gebied van *workplace participation* en de ontwikkelingen daarin (Lissabon discussie).

Annette van den Berg werkt bij de Utrecht School of Economics. Ook zij onderzoekt het effect van de OR op bedrijfsresultaat, maar dan op macroniveau. Ze heeft beschikking over twee grote datasets. Op internet staat een [working paper](#). Binnen het onderzoek is een vacature voor een AIO.

Jan Heijink werkt bij het ITS als onderzoeker. Hij heeft onderzoek gedaan naar de rol van de bestuurder (zie [website](#)) en naar de meerwaarde van de OR (Orakel). Hij is zeer geïnteresseerd in *workplace representation* en (sociale) innovatie, maar doet daar op dit moment geen onderzoek naar.

Op dit moment voert het ITS het onderzoek uit bij de gemeentes rondom de OR-verkiezingen en met name met betrekking tot de animo van medewerkers zich kandidaat te stellen.

Niko Manshanden is beleidsadviseur medezeggenschap bij FNV Bouw. Hij is onder meer betrokken bij het onderzoek van Kees Kok bij bedrijven in de bouw- en nijverheidssector. Hij presenteert een mede door hem geschreven boekje: *De OR in 153 vragen en antwoorden*. Het boekje is via hem met korting te verkrijgen. Hij beoordeelt ook onderzoekspublicaties en doet dat waar gewenst ook via de OR-bladen.

Liedeke Boekhorst is sinds begin van het jaar als onderzoeker/beleidsmedewerker verbonden aan het GBIO. Zij richt zich onder andere op de ontwikkeling van de MISOR en daarbij ook op de opzet en uitvoering van een non-responsonderzoek bij de toepassing van deze schriftelijke enquête onder cursusdeelnemers.

Rosemarie van Daal (afbericht): Het ministerie van SZW had in het verleden een interessante inbreng, onder andere vanwege hun regierol ten aanzien van onderzoek. De twee 'vaste' beleidsmedewerkers hebben een nieuwe functie. Rosemarie van Daal volgde hen op maar was vandaag niet in de gelegenheid aanwezig te zijn. Zij had anders graag iets verteld over de conclusies van aflopend onderzoek en de aanbesteding van twee nieuwe onderzoeken (o.a. aan nieuw nalevingonderzoek WOR).

Verder is afbericht ontvangen van de Hans Böckler Stiftung en van Jan Cremers.

3. Presentaties

3.1 Ontwikkelingen binnen het GBIO

Presentatie van de onderzoeken die bij het GBIO in ontwikkeling zijn of worden genomen door Jan Karel. De twee belangrijkste zijn een nieuw monitoronderzoek en de verbouwing van het kwaliteitsmeetinstrument van meerdaagse OR-cursussen (de MISOR).

De MISOR dateert van 1991. Deze is een paar keer herzien maar lijkt niet meer helemaal te voldoen. Met name zouden de gebruikers meer zicht willen krijgen op het effect van de cursussen. Een klankbordgroep waarin scholingsinstituten participeren, werkt mee aan deze ontwikkeling. Deze is gisteren van start gegaan. De resultaten van het non-responsonderzoek worden hierin betrokken. De planning is het nieuwe instrument vanaf 1-1-2009 op de nieuwe manier toe te passen.

Het (derde) monitoronderzoek wordt in samenwerking met ITS Nijmegen opgezet en door hen uitgevoerd. In de vraagstelling worden deze keer ook ondernemingsraden betrokken die niet via het GBIO scholen en worden naast ondernemingsraad en bestuurder ook medewerkers geënquêteerd. De medewerkers worden bevraagd op hoe zij de kwaliteit van de arbeid waarderen. Mogelijk worden verbanden zichtbaar met de scholing en zelfs de aanwezigheid van een ondernemingsraad. Qua opzet een ambitieus onderzoek als we het over zijn volle breedte beschouwen, maar in ieder geval moeten de resultaten een vergelijking met de eerdere monitoren mogelijk maken.

3.2 OR trendonderzoek

Wanne van den Bijlaardt geeft een toelichting op de gehanteerde werkwijze en gaat op het lopend onderzoek. Het trendonderzoek door OR Rendement en Schouten & Nelissen bestaat sinds 2005. Het doel is trends op het gebied van medezeggenschap te ontdekken c.q. waargenomen ontwikkelingen van gegevens te voorzien. Deze gegevens komen van leden van medezeggenschapsorganen, deels via het blad Medezeggenschap, deels door cursisten van S&N MZ te benaderen. Dit gebeurt zowel schriftelijk als digitaal. De deelnemers komen uit alle sectoren en ook van kleinere bedrijven

Dit onderzoek is nu drie keer uitgevoerd en levert interessante gegevens op over ondernemingsraden. Deze worden onder meer gebruikt door ze in de vorm van tips aan de ondernemingsraden terug te geven. De deelname is iedere keer beter. Behalve dat het informatie verschaft over de inhoudelijke vragen zoals de nieuwe Arbo-wet of ongewenst gedrag levert het onderzoek ook algemene gegevens over de ondernemingsraden op, zoals de werkwijze, vacatures, de relatie met de bestuurder en bijvoorbeeld de leeftijden van OR-leden. Maar ook werd bijvoorbeeld duidelijk dat bij 23% van de via een respondent in het onderzoek deelnemende ondernemingsraden geen verkiezingen waren geweest.

Recent werd in de media gepubliceerd over het laatste [trendonderzoek](#) dat de vacatures bij Ondernemingsraden betrof.

3.3 Non-response bij kwaliteitsonderzoek enquëtering van OR-cursussen

Het GBIO onderzoekt de representativiteit van de MISOR, het huidige kwaliteitsmeetinstrument. Liedeke Boekhorst gaat in op de voorgenomen werkwijze.

We werken met de aanname dat de responsgroep in wezen hetzelfde is als de non-respons groep. De respons op de MISOR wordt geanalyseerd op essentiële kenmerken van de respondenten (bijvoorbeeld geslacht, leeftijd, sector, etc.). Vervolgens worden non-respondenten benaderd met enkele vragen omtrent deze kenmerken. Daarnaast zullen we vragen wat de reden voor non-respons is.

Uit een eerste analyse van MISOR scores over de laatste jaren blijkt dat er verschillende factoren zijn die de hoogte van de score beïnvloeden.

Zie voor de presentatie de bijlage [aanpak non-respons onderzoek 2008](#).